
Den himmelska lönen

För många protestanter är tanken att våra gärningar skulle spela roll i den yttersta domen något främmande. Samtidigt kan vi gång på gång i Nya testamentet läsa att så är fallet – inte minst i Jesu egen undervisning. I denna artikel försöker Olof Edsinger bena ut vad detta kan tänkas stå för. Han lanserar också tanken att domen innehåller två olika nivåer: en som har med frälsningen, och en som har med lönen, att göra.

Av: Olof Edsinger

Ett inslag i Nya testamentets tal om framtidshoppet som ofta väcker frågor – i alla fall bland protestantiskt kristna i Skandinavien – har med de troendes *lön* att göra. Alltså den undervisning som säger att vi som Guds barn kan räkna inte bara med gemenskap med Herren på den yttersta dagen, utan också med en lön i proportion till våra gärningar. Som Johannes uttrycker det i sitt andra brev: ”Se till att ni inte förlorar det vi har arbetat för utan får full lön” (2 Joh v 8).

Tanken på detta dyker upp redan i Gamla testamentet, nämligen i Daniels bok. I det tolfte kapitlet kan vi där läsa att de som ”sover i mullen” en gång ska vakna till liv, ”några till evigt liv och andra till förakt och evig skam”. Och så lägger profeten till: ”De förståndiga ska då lysa som himlavalvets ljus,

och de som har fört många till rättfärdighet som stjärnorna för alltid och för evigt” (Dan 12:2–3).

Säkert var det denna formulering som inspirerade Eliza E Hewitt att skriva sin psalm ”Stjärnor i kronan”, vars första vers lyder:

*O min tanke flyr hän till det härliga land,
upp till Jesus, min broder och vän!
Till min krona jag trår, men jag frågar
ibland:*

*ska det bli några stjärnor i den?
Ska det bli några stjärnor i kronan jag får,
när jag avlagt min jordiska skrud?
Ska jag möta med fröjd på den himmelska
höjd några själar jag vunnit för Gud?¹*

För Hewitt är det tydligt att den himmelska lönen – i psalmen formulerat som ”stjärnor” i den himmelska kronan – har en direkt koppling till de personer som vi har vunnit för Kristus. Just detta är också vad Daniel fokuserar på. Och samma tanke finns formulerad i en psalm som än i dag står att finna i Svenska kyrkans psalmbok (EFS-tillägget), nämligen ”Gå, gå, såningsman gå!” av Eric Bergquist:

*Snart är den slutad vår arbetstid,
och vi går hem till en evig frid,
möter de själar vi vunnit här,
strålande som juveler där.²*

För att bena ut vad denna tanke egentligen står för, och vad den kan tänkas ha för bibliskt stöd, tänker jag att vi behöver utforska åtminstone två grundläggande frågor kring den yttersta domen. Den första av dessa har att göra med *gärningarnas plats* i domen. Den andra har att göra med *domens två nivåer*. Vi tar dem i tur och ordning.

DÖMDA EFTER VÅRA GÄRNINGAR

De flesta protestantiska kristna skulle spontant hävda att det inte finns någon som helst plats att tala om gärningar i samband med vår frälsning. En bibeltext som ofta lyfts fram gällande detta är Paulus ord i Efesierbrevet: ”Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva. Guds gåva är det, inte på grund av gärningar för att ingen ska berömma sig” (Ef 2:8–9).

Samtidigt är det ett faktum att vi på

mängder av ställen i Nya testamentet läser om gärningarnas betydelse i de troendes liv. Det räcker att gå till den närmast följande versen i Efesierbrevet, där det står: ”Hans verk är vi, skapade i Kristus Jesus till goda gärningar som Gud har förberett för att vi ska vandra i dem” (Ef 2:10).

Och ännu viktigare, kopplat till temat för den här artikeln: Gång på gång i Nya testamentet kan vi läsa om att domen på den yttersta dagen kommer att kretsa kring de troendes gärningar. Ja, faktum är att det är svårt att hitta *en enda text* om den yttersta domen som inte gör denna koppling! Inte minst gäller detta för Jesu egen undervisning, till exempel i Matteus 16: ”Människosonen ska komma i sin Fars härlighet med sina änglar, och då ska han löna var och en efter hans gärningar” (Matt 16:27; jfr Matt 25:31–46).

Därmed infinner sig också frågan: Vad innebär det när Skriften på detta sätt slår fast att vi ska dömas efter våra gärningar?³ Personligen tror jag att det finns åtminstone tre olika svar på denna fråga – svar som, när de kombineras, ger oss möjlighet att förstå varför Jesus och apostlarna formulerar sig på detta sätt.

Det första vi kan konstatera är att både Gamla och Nya testamentet är tydliga med att tron, om den är på riktigt, får konsekvenser i våra egna liv. Även om vi blir frälsta av nåd genom tro går det alltså inte att göra någon absolut uppdelning mellan tro och gärningar i det kristna livet. Som Jesu bror Jakob uttrycker det hela: ”Visa mig din tro utan gärningar, så ska jag visa dig min tro genom

mina gärningar ... vill du inte inse, tanklösa människa, att tron utan gärningar är död?" (Jak 2:18, 20).

Med tanke på detta behöver det inte vara något konstigt med att Nya testamentet talar om att vi ska dömas efter våra egna gärningar. Eftersom tron och gärningarna måste gå hand i hand, kan de ju i någon mening ses som utbytbara begrepp. Om den tro vi bekänner oss till inte får konsekvenser för hur vi lever våra liv, är det helt enkelt inte den typ av (frälsande) tro som Nya testamentet talar om! Som även Martin Luther formulerade det hela:

”Men’, säger du, ’tron rättfärdiggör ju trots allt utan gärningar.’ Ja, det är sant. Men var är tron, och hur agerar den? Hur visar den sig? För tron kan sannerligen inte vara något overksam, onyttigt, stelt och dött; den måste vara ett levande och produktivt träd som ger frukt. Därför är också detta skillnaden och testet mellan en ärlig och en falsk eller spelad tro: där tron är ärlig visar den sig även i livsföringen; en falsk, däremot, använder ’trons’ namn, ord och rykte men får inga egentliga följder.”⁴

Den andra förklaringen till varför vi enligt Nya testamentet ska dömas efter våra gärningar har med *Guds rättvisa* att göra.

På domens dag, säger Skriften, kommer ingen av oss att kunna säga till vår Skapare: ”Nu tog du allt i för mycket – du glömde att ta hänsyn till det här och det här.” Inte heller kommer vi att drabbas av något slags kollek-

tiv bestraffning. Nej, när Jesus kommer tillbaka kommer han att ha full koll på hur vi har levt våra liv, och även formulera sina domslut med denna kunskap som grund. Med aposteln Paulus ord: ”Han ska löna var och en efter hans gärningar: evigt liv åt dem som uthålligt gör det goda och söker härlighet, ära och odödlighet, men vrede och straff åt dem som söker sitt eget och inte följer sanningen utan orättfärdigheten” (Rom 2:6–8).

En tredje och sista infallsvinkel på frågan – och jag tror som sagt att dessa perspektiv ska kombineras – är att de gärningar som kommer att premieras på den yttersta dagen inte är våra egna utan *Jesu gärningar genom oss*.

I Galaterbrevet skriver Paulus att ”nu lever inte längre jag, utan Kristus lever i mig” (Gal 2:20). Med dessa ord syftar han på den helige Andes verksamhet i och genom alla dem som tror på Jesus Kristus. Som Guds folk och som lemmar i hans kropp kan man säga att vi har blivit kanaler för vår Frälsares liv. På ett ibland synligt och ibland fördolet sätt har hans gudomliga kärlek börjat strömma genom oss och vidare till andra.

Därmed kan man också säga att när Gud på den yttersta dagen väljer att belöna våra gärningar, är det inte i första hand för att vi har varit så duktiga *i oss själva*. I stället är det för att vi har ödmjukat oss och låtit *honom* få ett inflytande över våra liv – att vi har blivit kanaler för hans närvaro, hans kärlek och hans kraft. Som Paulus också skriver: ”Genom Guds nåd är jag vad jag är, och hans nåd mot mig har inte varit förgäves, utan jag

har arbetat mer än de alla, *fast inte jag själv*, utan Guds nåd som har varit med mig” (1 Kor 15:10, min kursivering).

På domens dag är det inte du och jag som kommer att stå i centrum. Inte heller är det vi som kommer att vara mottagare av hyllningskören (jfr Upp 5:13). Men trots detta kan vi här och nu få vara med och förbereda inför denna dag. Vi kan besluta oss för att ställa oss till Herren Jesu förfogande, så att han får utföra sina gudomliga gärningar genom oss – gärningar som kommer att få den uppmärksamhet som de förtjänar den dag då böckerna ska öppnas framför den stora vita tronen (se Upp 20:12).

DOMENS TVÅ NIVÅER

Hur är det då med frågan om domens två nivåer? Till en början kan vi kanske konstatera det som alla evangeliska kristna är överens om: *Det avgörande på den yttersta dagen är hur vår relation till Jesus Kristus har sett ut.* Det är nämligen avsaknaden av denna relation som Jesus problematiserar hos de individer som går miste om frälsningen: ”Jag har aldrig känt er” (Matt 7:23; jfr 25:12).

Just detta är det som jag här väljer att kalla för domens *första* nivå. Men som vi redan har sett pekar flera av Bibelns texter på att det finns mer att säga om detta, konkret uttryckt som att den yttersta domen rymmer också en *andra* nivå. En nivå som på något sätt – om än inte helt säkert vilket⁵ – kan sägas påverka hur vi kommer att erfara vår Herres domsutslag.

En av de bibeltexter som tydligt presenterar denna tanke är Jesu liknelse om punden (se Luk 19:11–27). Här säger nämligen Herren att olika personer ska sättas att styra över olika antal städer, beroende på hur väl de har förvaltat vad han anförtrott dem.

Men den viktigaste texten på temat måste ändå sägas vara Paulus ord i Första Korinthierbrevet:

”Med den nåd som Gud gett mig har jag som en kunnig byggmästare lagt grunden, och nu bygger en annan vidare på den. Men var och en måste tänka på hur han bygger. Ingen kan lägga en annan grund än den som är lagd, Jesus Kristus. Om någon bygger på den grunden med guld, silver och ädelstenar eller med trä, hö och halm, så ska det visa sig hur var och en har byggt. Den dagen ska visa det, för den uppenbaras i eld och elden ska pröva hur vars och ens verk är. Om det verk som någon har byggt består, ska han få lön. Men om hans verk brinner upp ska han gå miste om lönen. Själv ska han dock bli frälst, men som genom eld.” (1 Kor 3:10–15)

De här orden är intressanta av flera skäl. För det första ger aposteln en bekräftelse av det vi redan har konstaterat om domens första nivå. ”Ingen kan lägga en annan grund än den som är lagd, Jesus Kristus.” Här är det alltså Jesus, försoningen och gemenskapen med honom som står i fokus. Men utifrån detta gör Paulus också klart att vårt sätt att bygga *vidare* på Jesu försoningsverk – alltså våra gärningar i tron på Kristus – är av betydelse.

Närmare bestämt kommer de att få konsekvenser för vilken *lön* som vi på domens dag har att vänta ur vår Frälsares hand. ”Om det verk som någon har byggt består, ska han få lön. Men om hans verk brinner upp ska han gå miste om lönen. Självska han dock bli frälst, men som genom eld.”

Det faktum att Paulus här skiljer mellan de båda begreppen ”lön” och ”frälsning” visar att det måste vara domens andra nivå han har i åtanke. Även den som inte har någon lön att vänta, skriver han ju, kommer genom sin tro på Kristus att bli räddad. Alltså: lönen (nivå två) bygger vidare på, men är inte samma sak som, frälsningen (nivå ett).

Samma slutsats kan dras av de ord som vi tidigare läste av Johannes: ”Se till att ni inte förlorar det vi har arbetat för utan får full lön” (2 Joh v 8). Om det enda viktiga på den yttersta dagen hade varit frågan om vår frälsning, hade det ju inte varit någon mening med att skilja mellan ”lönen” och den ”fulla lönen”. Följaktligen måste Johannes ha något annat i åtanke. Den rimligaste tolkningen är att han likt Paulus talar om domens andra nivå.

Som vi redan har sett behöver detta inte betyda att det ”bakvägen” skulle ha smugit in sig någon form av gärningslära i Nya testamentet. Den lön som vi ska få står nämligen inte i relation till vad vi lyckats uträtta i vår *egen* kraft, utan till vad Jesus och hans Ande har uträttat genom oss.

I praktiken innebär detta också att vi behöver tänka på ordet ”gärningar” i en bredare betydelse än vi normalt kanske är vana.

Jesus kan exempelvis säga: ”Saliga är ni när människorna hatar er och när de utesluter er och hånar och smutskastar ert namn för Människosönens skull. Gläd er på den dagen och hoppa av glädje, för er lön blir stor i himlen. På samma sätt gjorde deras fäder med profeterna” (Luk 6:22–23; jfr Matt 5:11–12).

Den lön som Nya testamentet talar om kan alltså inte bara avse sådant som vi i handling har lyckats åstadkomma för Jesus – våra ”resultat” i arbetet för Guds rike. I stället kommer den att bygga på den mångfald av tecken som Guds ord lyfter fram gällande vår Herres närvaro i våra liv. Tecken som precis lika gärna kan ha att göra med sådant vi upplever som en motgång – till exempel lidande och förföljelse för vår tros skull – som sådant vi upplever som en framgång.⁶

Kanske är det också därför som den här delen av Nya testamentets undervisning behöver förkunnas. Den lön som vi ska ta emot på den yttersta dagen får helt enkelt fungera som en sporre när våra liv som Jesu lärjungar kostar på. Inte för att skapa fokus på oss själva och våra förtjänster inför Gud, utan för att göra oss uthålliga i vissheten att vår lydnad kommer att belönas på den yttersta dagen. Som Herren själv säger till den lidande församlingen i Smyrna: ”Var trogen intill döden, så skall jag ge dig livets krona” (Upp 2:10).

Olof Edsinger är teolog och generalsekretär för Svenska Evangeliska Alliansen.

Fotnoter:

1. *De Ungas Sångbok: Utgiven för Söndags-skolan ungdomsmötet och hemmet* (Svenska Evangeliska missionsförbundet i Amerika 1914), 207:1.

2. *Den Svenska Psalmboken med tillägg* (Verbum Förlag 2002), 734:4.

3. För ytterligare exempel, se 25:31–46; Rom 2:6–11; 2 Kor 5:10; 1 Pet 1:17; Jud v 15; Upp 2:23; 20:13; 22:12.

4. Ewald M Plass (red), *What Luther Says* (Concordia Publishing House 2006), s 492–493.

5. Psalmtexterna i denna artikels början talar som sagt om ”stjärnor i kronan”. Jesu liknelse i Lukasevangeliet 19 talar om olika nivåer av inflytande. Andra har spekulerat om sådana saker som att vi kommer att ha olika närhet till Guds tron i himlen eller uppleva olika intensitet i den himmelska saligheten. (Jfr också den gradering av straffet som framträder i Lukasevangeliet 12:47–48, och som tyder på en motsvarande gradering i förtappelsen.) Men i slutändan får vi nog acceptera att vi helt enkelt får invänta ”den dagen” för fullständig klarhet – och att det inte tycks ha varit så viktigt för Bibelns författare att slå fast vad det hela handlar om.

6. Martin Luther skriver i ett sammanhang att de som kommer till himlen kommer att få olika härlighet, men ”detta beror inte på förlåtelse av synd eller förtjänande av himlen utan är en kompensation för större lidande” (Jaroslav Pelikan [red], *Luther’s Works*, [Concordia Publishing House 1958–1986], 21:293).

Denna artikel har tidigare publicerats i Teologi & Ledarskap nr 3 2019.

SEA Papers är Svenska Evangeliska Alliansens (SEA) essäserie inom evangelikal teologi och etik. SEA är ett nätverk av kristna tvärs över samfundsgränserna. Vår vision är:

- att bygga ett nationellt nätverk av evangeliska/evangelikala kristna i Sverige, som tillsammans och i sina olika sammanhang utvecklar och bidrar med evangelikal teologi och tillämpar den i församlingsarbetet, i den teologiska debatten och i samhällsdebatten
- att vara en konstruktiv kraft som i öppenhet, dialog och debatt driver ett evangelikalt perspektiv
- att förmedla impulser från och kontakter med den växande världsvida evangelikala gemenskapen

SEA:s teologiska bas utgörs av Lausannedeklarationen.